

12. Риженко О., Фіщук В. Як цифрова економіка змінить Україну. Економічна правда, 17.01.2018 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/01/16/633057/> (дата звернення: 09.11.2019).

13. Європа формує єдиний цифровий ринок. Чому Україна поза ним? Укрінформ, 14.12.2017 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2364078-misia-ocifruvati-ekonomiku-strategia-edinogo-cifrovogo-rinku.html>. (дата звернення: 09.11.2019).

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ДЕРИВАТИВІВ

Колупаєв Юрій Борисович,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національна академія статистики, обліку та аудиту

В Україні торгівля деривативами (похідними фінансовими інструментами, ПФІ) заснована в 1995 році, проте й досі перебуває на початковому етапі розвитку: обсяги торгівлі незначні, а спектр цих інструментів вкрай обмежений. У 2018 році частка обсягу торгів деривативами становила 0,18% у загальній структурі обсягів торгів на ринку цінних паперів. На сьогодні ринок деривативів в Україні не виконує своє основне призначення – хеджування ризиків, а функціонує переважно для задоволення потреб спекуляції [1, с. 9].

Слід зазначити, що структура вітчизняного ринку деривативів відрізняється від світового. На світовому ринку провідну роль відіграє позабіржовий сегмент, а у структурі вітчизняного ринку ПФІ останній становить лише 0,01%, що фактично свідчить про початковий розвиток. Цей доволі молодий сегмент фінансового ринку представлений, в основному, ф'ючерсними контрактами, опціонами та опціонними сертифікатами.

Протягом останніх п'яти років деривативи були допущені до торгівлі на фондових біржах за категорією позалістингових цінних паперів, тобто таких, які допущені до торгівлі на фондовій біржі без проходження процедури лістингу. Ринок деривативів упродовж 2014–2016 р. скорочувався, а в 2017–2018 роках намітилися тенденції до зростання обсягів торгів. За підсумками 2018 року обсяг торгів деривативами становив більше 5,0 млрд грн.

З 2014 року відбувається поступове зменшення обсягів торгівлі похідними цінними паперами. У загальному обсязі торгів частка деривативів була найбільшою у 2013 році – 1,07%, у 2015–2018 роках вона зменшилась більш ніж удвічі та становила 0,27%, 0,11%, 0,16% та 0,18% відповідно. Своєю чергою, частка обсягу торгів ПФІ на біржовому ринку у 2018 році становила 94,92% (табл. 1, за даними [3]).

Таблиця 1

**Обсяг торгів деривативами на біржовому та позабіржовому ринках
у 2013-2018 роках**

(млрд грн)

Рік Вид ринку	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Позабіржовий ринок	0,00	0,01	0,04	0,12	0,36	0,39
Біржовий ринок	18,1	9,59	5,83	2,28	4,64	4,71
Усього	18,01	9,60	5,87	2,40	5,0	5,1

Отже, частка обсягів торгівлі деривативами в Україні на біржовому ринку є значно більшою, аніж на позабіржовому. Протягом 2018 року у структурі торгів деривативами за видами осіб, в інтересах яких укладалися контракти на біржовому ринку, переважна частина (94,67%) належала фізичним особам – резидентам (табл. 2, за даними [3]).

Таблиця 2

**Структура торгів деривативами за видами осіб
(унікальний інвестор) протягом 2017 року**

Вид особи	Біржовий ринок	
	унікальна кількість од.	Частка у загальній кількості осіб, %
Торговці цінними паперами	32	1,62
Юридична особа – резидент	47	2,39
Юридична особа – не резидент	19	0,96
Фізична особа – резидент	1865	94,67
Фізична особа – не резидент	7	0,36

На фондовому ринку найбільший попит мають ф'ючерсні контракти на валюту та строкові контракти на індексний кошик, однак їх кількість ще залишається мізерною, на відміну від світової тенденції до використання форвардних контрактів. Це пояснюється тим, що ф'ючерсні контракти є менш ризикованими та більш гнучкими, аніж форвардні, до того ж не передбачають обов'язкової поставки базового активу. За умовами форвардного контракту виникає зобов'язання лише між покупцем та продавцем базового активу, тоді як ф'ючерсний контракт передбачає страхування інтересів учасників кліринговими палатами [2, с. 771]

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що на сьогодні в Україні сформовано передумови для розвитку ринку похідних цінних паперів. Важливим є те, що, на відміну від попередніх періодів, у професійному середовищі формується погляд на ринок ПФІ перш за все як на інструмент ходжування ризиків. Разом із тим сучасний стан вітчизняного ринку ПФІ характеризується низькою транспарентністю, відсутністю узагальненої інформаційної бази щодо реального стану та

обсягів, що унеможлиблює ефективне регулювання процесів, які відбуваються на ньому.

Список використаних джерел

1. Артамонова А. А. Біржовий ринок деривативів: світовий досвід та українські реалії // Молодий вчений. 2016. № 4. С. 8–11.
2. Хома І. Б., Угринюк О. Г. Сучасний стан та перспектива розвитку ринку похідних цінних паперів в Україні // Молодий вчений. 2017. № 5. С. 769–774.
3. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України. URL: <http://www.nssmc.gov.ua>

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ КІБЕРШАХРАЙСТВ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ ЯК ОБ'ЄКТІВ СТАТИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Криклій Олена Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Сумський державний університет

Сектор банківських та фінансових послуг є найбільш привабливим для кібершахрайств через можливість отримання зловмисниками значних фінансових та нефінансових вигід. Попри значну увагу фінансових установ до запобігання кібершахрайствам, втрати від них є досить значними та будуть зростати, зважаючи на те, що ландшафт кіберзагроз постійно розвивається, приводячи до складнішої кіберекосистеми. Це, насамперед, обумовлено розвитком цифрової інфраструктури, впровадженням нових технологій (блокчейну, криптовалют та штучного інтелекту) в діяльність фінансових посередників). Проблема посилюватиметься тим, що фінансові інформаційні системи ставатимуть все більш взаємопов'язаними, бізнес-процеси – більш автоматизованими, при цьому вже наявна інфраструктура інформаційних та комунікаційних технологій не була розроблена з пріоритетом кібербезпеки, що потребуватиме її адаптації до нових умов діяльності.

Зважаючи на це, розроблення концепції та обґрунтування теоретико-методологічних засад статистичного забезпечення дослідження кібершахрайств у фінансовій сфері є важливим науковим та прикладним завданням. Отже, необхідним є уточнення сутності й особливостей кібершахрайств у фінансовій сфері як об'єктів статистичного дослідження.

У найбільш загальному вигляді під кібершахрайством у фінансовій сфері слід розуміти злочини, об'єктом яких є окрема фінансова установа або фінансова система в цілому, що здійснюються за допомогою комп'ютерно-інформаційних технологій та мереж або спрямовані на них, і мають негативні